

Tento materiál vznikl jako součást projektu EduCom, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Základní konvenční technologie obrábění PROTAHOVÁNÍ a PROTLAČOVÁNÍ

Jan Jersák
Technická univerzita v Liberci

EDUCATION COMPANY

Technologie III - OBRÁBĚNÍ

**Technická univerzita v Liberci a partneři
Preciosa, a.s. a TOS Varnsdorf a.s.**

TU v Liberci

PRECIOSA

Obsah přednášky

1. Charakteristika protahování a protlačování
2. Nástroje při protahování a protlačování
3. Protahovačky a protlačovací lisy
4. Výpočet řezné síly
5. Výpočet strojního času
6. Orientační souhrn řezných podmínek

Protahování a protlačování

Hlavní řezný pohyb

nástroj

Posuv

nástroj

Přísuv

nástroj

- *přímočarý (může být i rotační)*

- *dán konstrukcí nástroje*

- *dán konstrukcí nástroje*

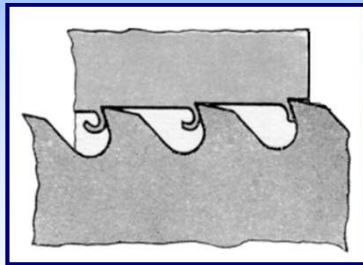

Nástroje - protahovací a protlačovací trny

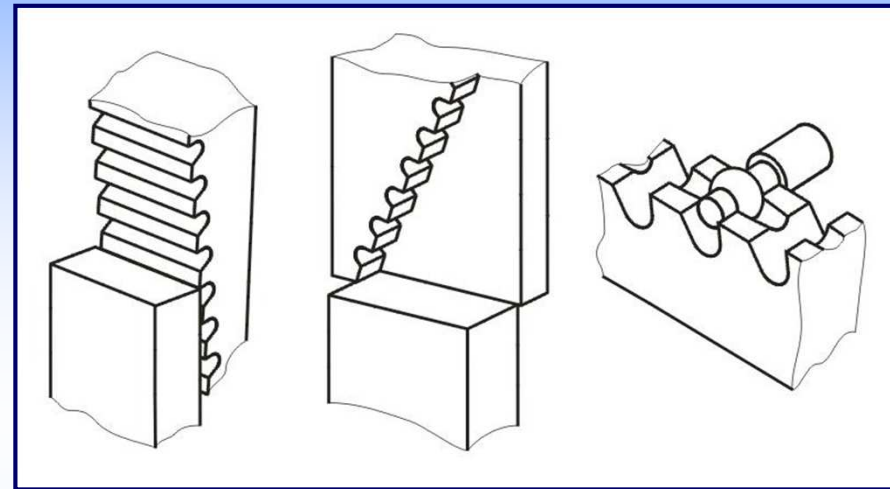
Stroje - protahovačky

Protahování a protlačování

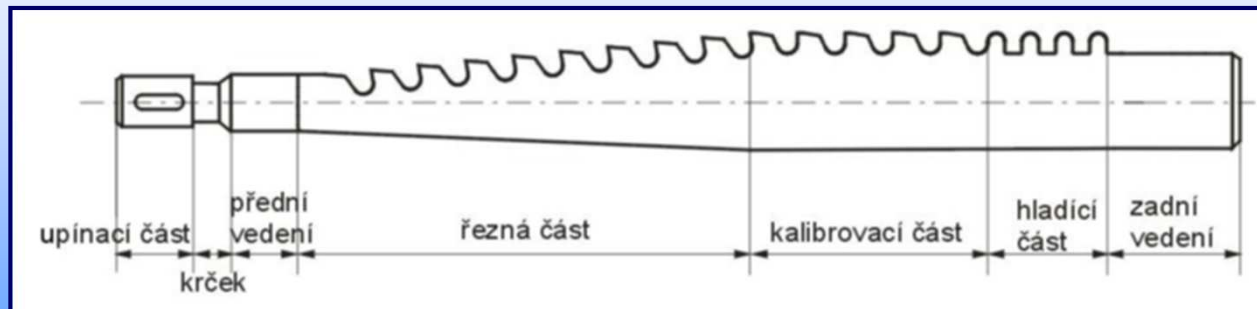

○ Zuby nástroje jsou výškově odstupňovány

- vysoceproduktivní technologie,
  - vysoká přesnost a jakost obrobené plochy,
  - velmi drahý nástroj,
- ⇒ použití v hromadné a velkosériové výrobě

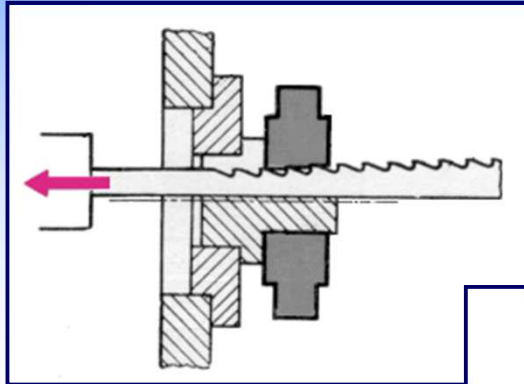

○ Příklady vnějšího protahování

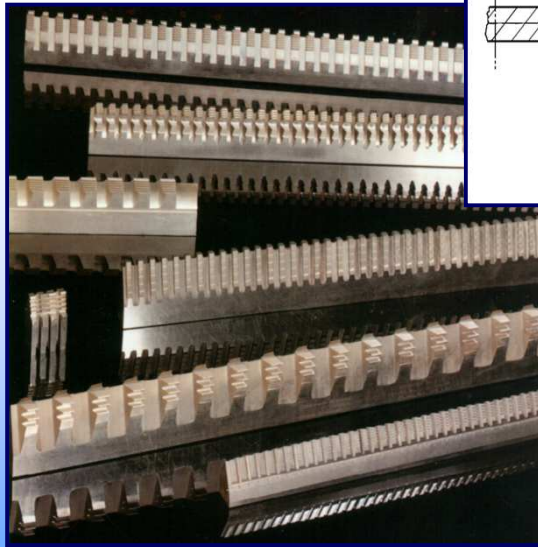

○ Vnitřní protahovací trn - hlavní části

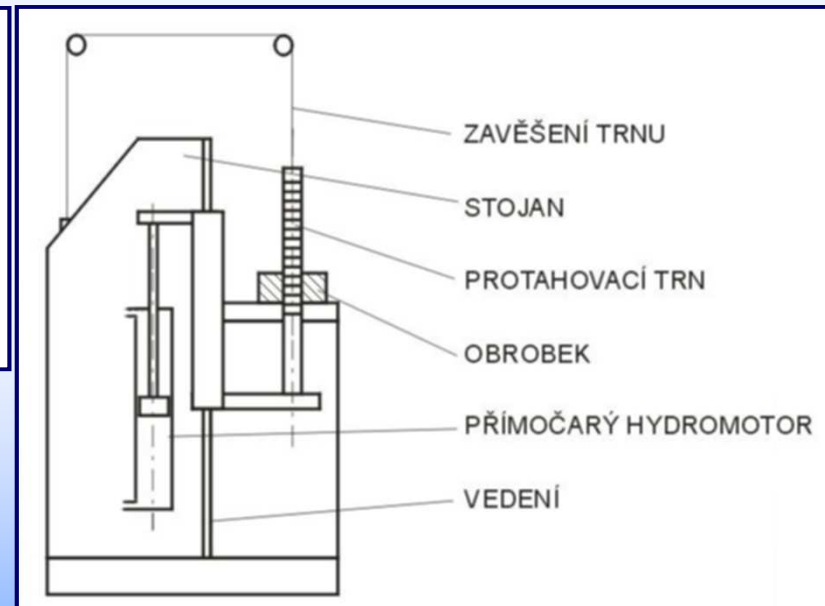
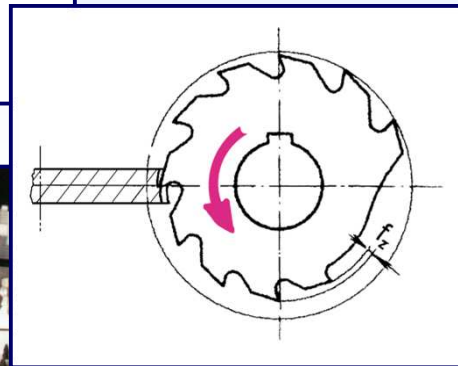
Protahování a protlačování

- *Přímočarý a rotační pohyb nástroje*

- *Příklady protahovacích a protlačovacích nástrojů*

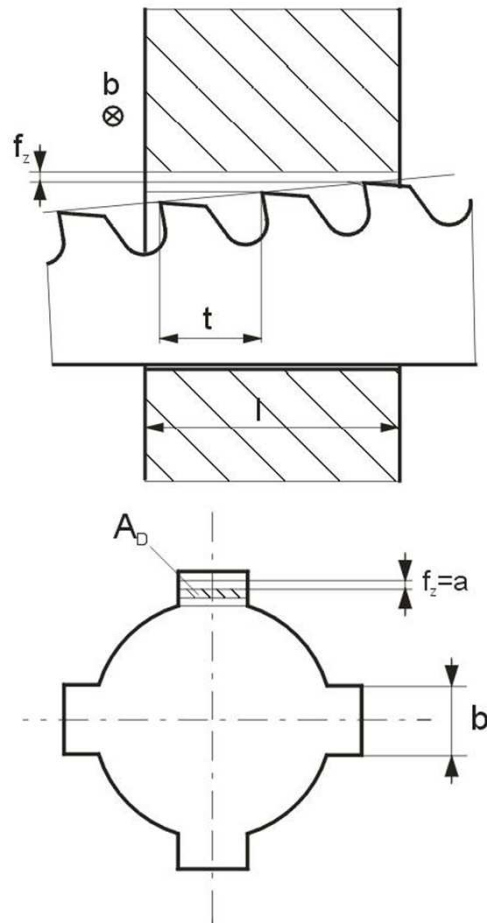

- *Kinematické schéma svislé protahovačky*

Obráběné plochy :

- tvarové plochy vnitřní i vnější

VÝPOČET ŘEZNÉ SÍLY

$$F_{C\Sigma} = F_{C1} \cdot z' \cdot n$$

$$F_{C1} = k_S \cdot A_D$$

$$k_S = k_{S1.1} \cdot f_z^{-m}$$

$$A_D = f_z \cdot b$$

$$z' = \frac{l}{t}$$

z' ... zaokrouhlit
nahoru

k_S ... měrný řezný odpor

f_z ... posuv na zub

a ... tloušťka třísky

b ... šířka drážky

z' ... počet zubů v záběru

t ... rozteč zubů nástroje

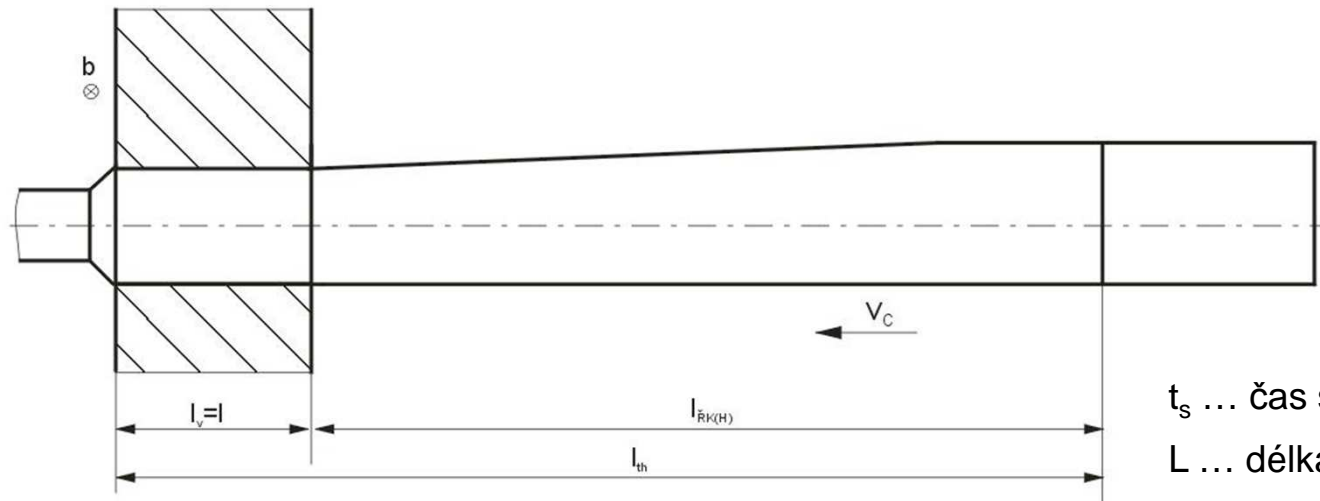
l ... délka obráběné součásti

n ... počet drážek obráběné součásti

A_D ... průřez řezu; průřez nedeform. třísky

F_{C1} ... síla na 1 zub

VÝPOČET STROJNÍHO ČASU

$$t_s = \frac{L}{v_c}$$

řezná rychlost !

$$L = l_{th} + l_n + l_p$$

$$l_{th} = l + l_{\check{R}K(H)}$$

t_s ... čas strojní

L ... délka záběru

v_c ... řezná rychlost

l_{th} ... teoretická délka záběru

l_n ... délka náběhu (0,5 - 2 mm)

l_p ... délka přeběhu (0,5 - 2 mm)

l ... délka obráběné plochy

l_v ... délka předního vedení nástroje

$l_{\check{R}K(H)}$ ... délka řezné a kalibrovací +
hladicí části nástroje

ORIENTAČNÍ SOUHRN ŘEZNÝCH PODMÍNEK

způsob obrábění	hloubka záběru	posuv na zub	řezná rychlost
protahování (RO)	-	0,02 až 0,2 mm	3 až 50 m.min ⁻¹

Orientační hodnoty drsnosti povrchu a přesnosti rozměrů

způsob obrábění	drsnost povrchu	přesnost rozměrů
	<u>Ra</u> [μm]	<u>IT</u>
Hrubování	> 6,3	≥ 12
Obrábění načisto	1,6 - 6,3	9 - 11
Jemné obrábění	0,2 - 1,6	5 - 8
Speciální dokončovací obrábění	< 0,2	< 5

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

*Tento materiál vznikl jako součást projektu
EduCom, který je spolufinancován Evropským
sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.*

Základní konvenční technologie obrábění HOBLOVÁNÍ a OBŘÁŽENÍ

Jan Jersák
Technická univerzita v Liberci

EDUCATION COMPANY

Technologie III - OBŘÁBĚNÍ

**Technická univerzita v Liberci a partneři
Preciosa, a.s. a TOS Varnsdorf a.s.**

TU v Liberci

PRECIOSA

Obsah přednášky

1. Charakteristika hoblování a obrážení
2. Nástroje pro hoblování a obrážení
3. Hoblovky a obrážečky
4. Výpočet řezné síly
5. Výpočet strojního času
6. Orientační souhrn řezných podmínek

Hoblování

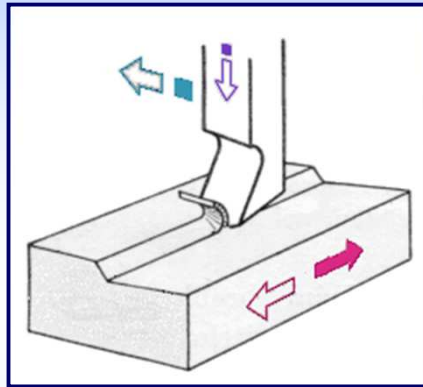
Hlavní řezný pohyb

Posuv

Přisuv

Obráběné plochy :

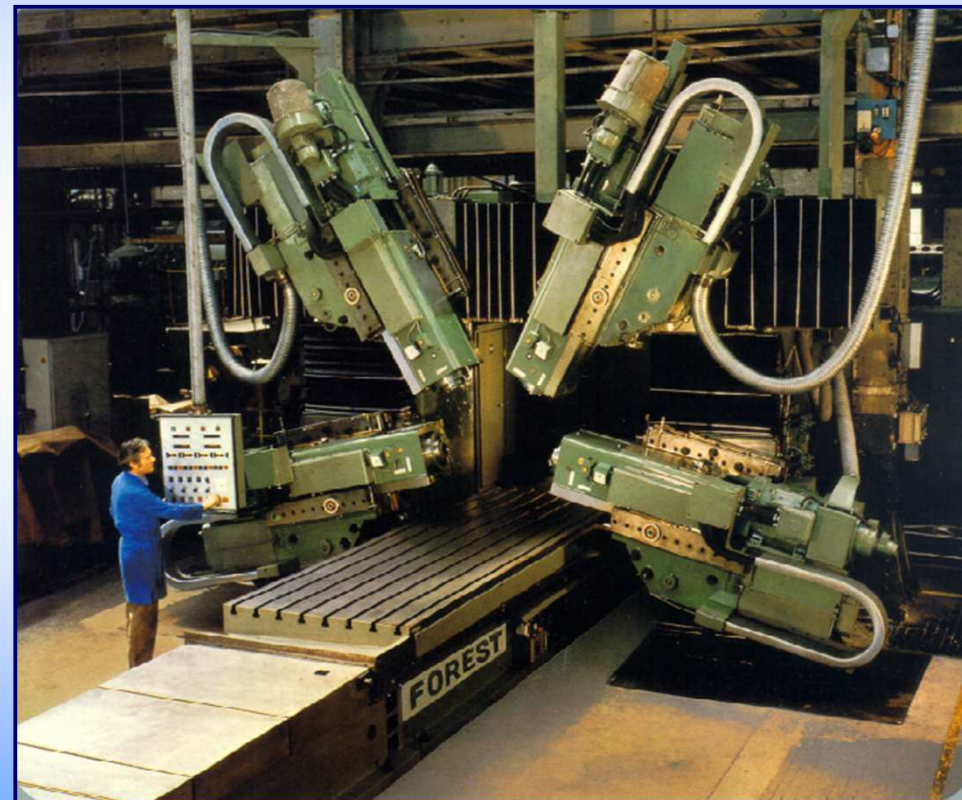
- rovinné a tvarové plochy
vnější i vnitřní - úzké a dlouhé

Ohnuté
těleso
nástroje

obrobek
nástroj
nástroj

- přímočarý vratný
- přerušovaný pohyb
- přerušovaný pohyb

Dvoustojanová hoblovka

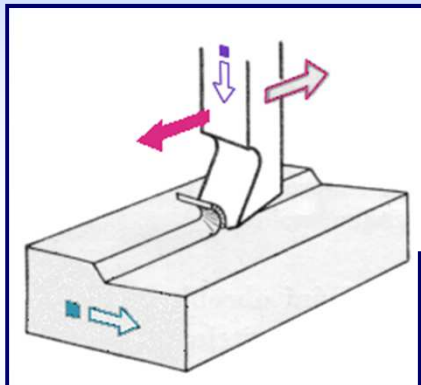
Obrázení

Hlavní řezný pohyb
Posuv
Přisuv

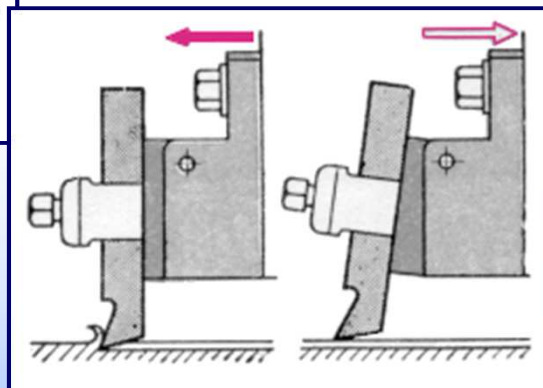

nástroj
obrobek
nástroj

- přímočarý vratný
- přerušovaný pohyb
- přerušovaný pohyb

- **obrázení**
vodorovné a svislé

Při zpětném
pohybu se nástroj
samočinně odklápí

Obráběné plochy :

- rovinné a tvarové plochy
vnější i vnitřní - krátké (např.drážky)

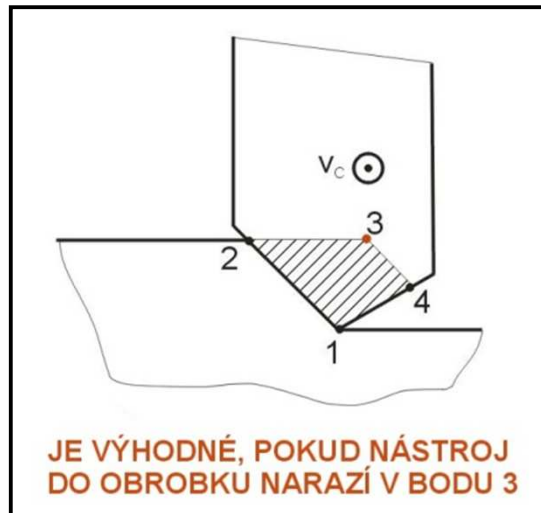
Svislá
obrážečka

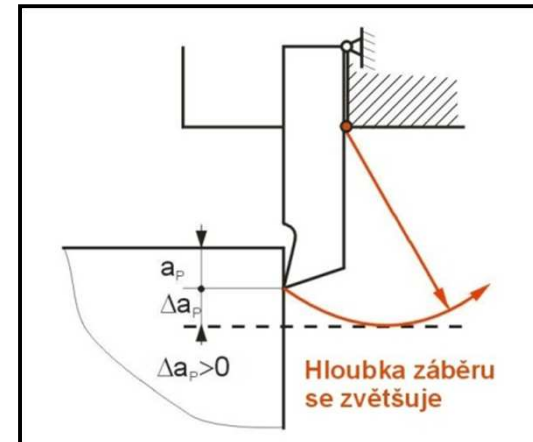
HOBLOVÁNÍ A OBRÁŽENÍ

- POŽADAVKY NA GEOMETRII NÁSTROJE

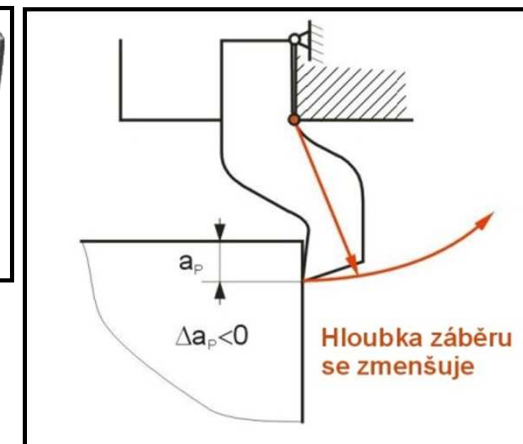
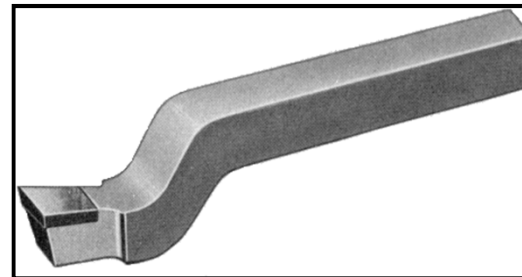
- geometrie nástroje se navrhuje tak, aby nástroj do obrobku nenarazil hranou a zejména ne špičkou

⇒ výhodné jsou negativní úhly γ_0, λ_s

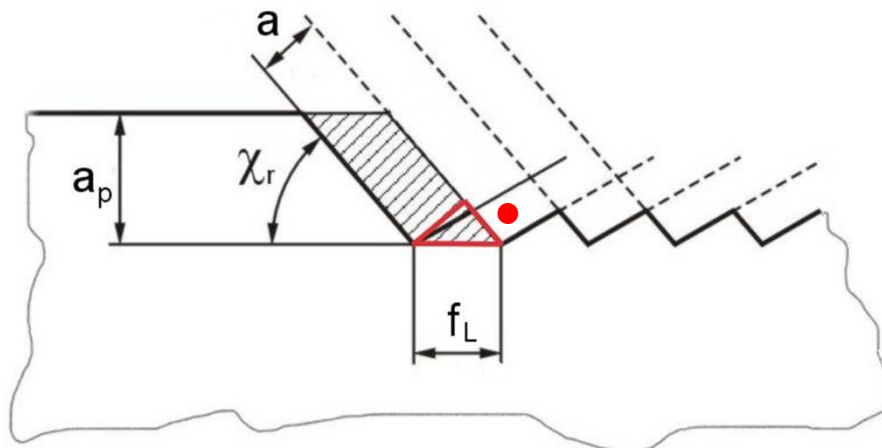
Ohnuté těleso nástroje

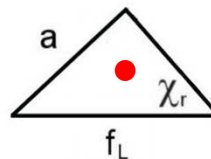
- držák nástroje se upravuje, aby se zabránilo tendenci “zakousnutí” nožů
- je-li těleso nástroje ohnuté, pak se při otupení nezvětší průhyb ani hloubka záběru

VÝPOČET ŘEZNÉ SÍLY

Výpočet ze střední síly působící na 1 zub nástroje

$$F_c = k_s \cdot A_D$$

$$k_s = k_{s1.1} \cdot a^{-m}$$

$$a = f_L \cdot \sin \chi_r$$

$$A_D = f_L \cdot a_p$$

F_c ... řezná síla [N]

k_s ... měrná řezná síla [MPa]

$k_{s1.1}$ ... měrná řezná síla pro
tloušťku třísky 1 mm [MPa]

m ... exponent Kienzleho vztahu [-]

A_D ... plocha řezu (průřez třísky) [mm²]

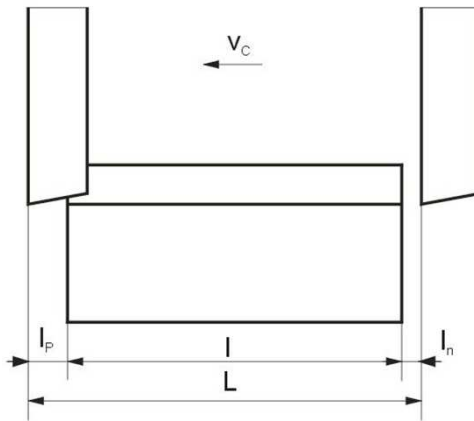
a ... tloušťka třísky [mm]

a_p ... hloubka záběru [mm]

f_L ... posuv na dvojzdvih [mm]

χ_r ... nástroj. úhel nastavení [°]

VÝPOČET STROJNÍHO ČASU

$$t_s = i_{z'} \cdot t_{z'}$$

a) čas dvojdvihu :

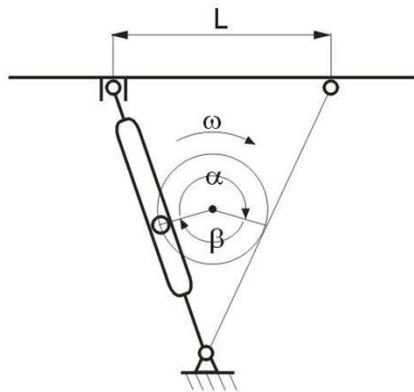
$$t_{z'} = \frac{L}{v_{C1S}} + \frac{L}{v_{2S}}$$

$$t_{z'} = \frac{L}{L \cdot z_2 \cdot \frac{360}{\alpha}} + \frac{L}{L \cdot z_2 \cdot \frac{360}{\beta}} =$$

$$L = l_{th} + l_n + l_p$$

$$l_{th} = l$$

$$t_{z'} = \dots = \frac{1}{z_2}$$

$i_{z'}$ ... počet dvojdvihů nutných
pro obrobení součásti [1]

$t_{z'}$ ... čas dvojdvihu [s]

L ... délka záběru [m]

v_{C1S} ... střední hodnota řezné
rychlosti [$m \cdot s^{-1}$]

v_{2S} ... střední hodnota rychlosti
vratného pohybu [$m \cdot s^{-1}$]

z_2 ... počet dvojdvihů za sekundu [s^{-1}]

α, β ... úhly [$^\circ$]

l_{th} ... teoretická délka záběru [m]

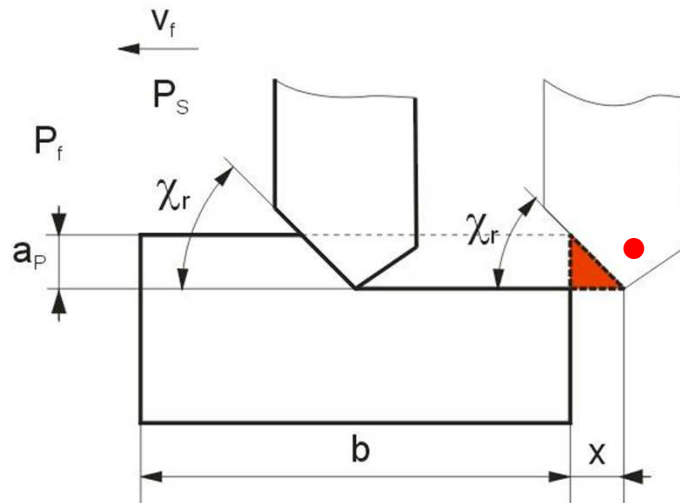
l_n ... délka náběhu (5 - 10 mm)

l_p ... délka přeběhu (5 - 10 mm)

l ... délka součásti [m]

Pozn. : čas na příčný posuv obsažen v $t_{z'}$

VÝPOČET STROJNÍHO ČASU

$$t_s = i_{z'} \cdot t_{z'}$$

a) čas dvojzdvihu :

$$t_{z'} = \dots = \frac{1}{z_2}$$

$t_{z'}$ ... čas dvojzdvihu [s]

z_2 ... počet dvojzdvihů za sekundu [s^{-1}]

B ... šířka obrábění [m]

f_L ... posuv na dvojzdvih [s]

b_{th} ... teoretická šířka záběru [m]

b_n ... délka náběhu (0,5 – 2 mm)

b_p ... délka přeběhu (0,2 – 2 mm)

b ... šířka obrobku [m]

b) počet dvojzdvihů nutných pro obrobení součásti :

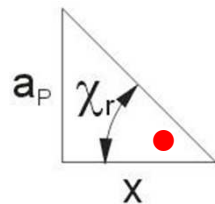
$$i_{z'} = \frac{B}{f_L}$$

$$B = b_{th} + b_n + b_p$$

$$b_{th} = b + x = b + a_p \cdot \cot g \chi_r$$

$$i_{z'} = \frac{b + a_p \cdot \cot g \chi_r + b_n + b_p}{f_L}$$

$i_{z'}$ ... zaokrouhlit nahoru

$$\cot g \chi_r = \frac{x}{a_p}$$

ORIENTAČNÍ SOUHRN ŘEZNÝCH PODMÍNEK

způsob obrábění	hloubka záběru	posuv	řezná rychlost
hoblování	1 - 10 mm	0,4 - 1,0 mm / dvojjdvih	až 80 (100) m.min ⁻¹
obrážení vodorovné	- " -	- " -	až 60 m.min ⁻¹
obrážení svislé	- " -	- " -	až 30 m.min ⁻¹

Orientační hodnoty drsnosti povrchu a přesnosti rozměrů

způsob obrábění	drsnost povrchu	přesnost rozměrů
	<u>Ra</u> [μm]	<u>IT</u>
Hrubování	> 6,3	≥ 12
Obrábění načisto	1,6 - 6,3	9 - 11
Jemné obrábění	0,2 - 1,6	5 - 8
Speciální dokončovací obrábění	< 0,2	< 5

Dělení materiálu

Operace uplatňovaná při výrobě polotovarů z tyčového materiálu, pásů, desek a při odstraňování nálitků a otřepů při výrobě odlitků nebo výkovků.

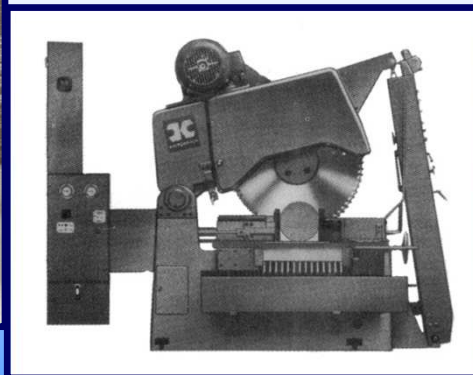
Způsoby :

- rozřezávání materiálu pilami,
- rozbrušování materiálu řezacími kotouči,
- dělení materiálu frikčními pilami.

○ *Kotoučová pila*

Nejpoužívanější způsob dělení materiálu je rozřezávání.

○ *Pásová pila*

Pro rozřezávání se používají nástroje :

- pilový list,
- pilový pás,
- pilový kotouč.

Děkuji za pozornost

Tato přednáška byla inovována v rámci projektu EduCom
CZ.1.07/2.2.00/15.0089

EduCom - Inovace studijních programů s ohledem na
požadavky a potřeby průmyslové praxe zavedením inovativního
vzdělávacího systému "Výukový podnik"